

Рецензія на методичний посібник "Наш першорозум: Вивчення творчості Г. Сковороди в школах, ліцеях, гімназіях, коледжах"

— Переяслав-Хмельницький, 2012. — 419 с.

Книжка, видана за загальною редакцією Г. Токмань і М. Корпанюка, дуже цікава, корисна, затребувана.

Цікава сама композиція. Щоб рекомендувати посібник учителям та викладачам для навчання учнів, автори зібрали й сконденсували величезну кількість матеріалу. У першому розділі "Єдиний в розмаїтті талантів" наводиться аж шість праць, у яких запропоновано підбірку наукових розвідок про філософа. Ці шість статей досить вдало розташовані: життя Сковороди — світогляд — праці (поезія, байки, проза) — музичний талант. З великої кількості матеріалу учитель має вибрати найнеобхідніше, подати учням якнайлаконічніше і підхід до викладу має вибрати найоптимальніший. В цьому новизна й актуальність посібника, бо не завжди є в учителя під рукою така кількість наукової, методичної, теоретичної інформації в одному джерелі.

У другому розділі посібника багато корисних методичних рекомендацій учителю-практикові: як донести до учнів філософські погляди поета, істинність сквородинівської думки про три світи (зовнішній, внутрішній, біблійний); стан душі: ти "невесьол" — це коли відсутній світ Біблії в існуванні людини, два інших світи не мають гармонії, перебувають у суперечності між собою. На сьогодні актуальне питання інтертекстуальності. І саме праці філософа найбільше пов'язані з Біблією. На прикладі вивчення творчості Сковороди учитель дає змогу дітям глибше пізнати Книгу Книг.

Як зреалізувати принцип науковості на сучасному етапі викладання української літератури? Тут на допомогу вчителю наявні різні прийоми, зокрема дослідницький, дидактичної евристики, сугестопедичної навчальної системи (за Г. Лозановим), технологія концентрованого навчання, технологія текстотворення ("письмо — як процес"), продуктивне навчання. Усі ці прийоми й технології автори посібника супроводжують практичними рекомендаціями. Це означає, що люди не просто радять, а самі це апробували. І як приклад — розробки уроків вивчення поезій Сковороди, байок; представлено урок-проект на тему: "Ідея сродної праці" у філософському трактаті "Розмова, названа Алфавіт, або Буквар миру", в якому подано добротний літературознавчий аналіз творів з практичною і теоретичною спрямованістю.

Виходячи з рівня навченості та умов, учитель може вибрати найприйнятніший прийом чи технологію у своїй роботі.

Розвідка "Листи Г. Сковороди на учнівській партії" дасть змогу вчителю формувати в учнів уяву, образне мислення, фантазію. Учень навчається поважно стави-

тися до різних поглядів, позицій, розвиває плюралізм думок. Педагог має змогу втілити в життя проект формування нової, гармонійно розвинутої, особистості, в котрій воєдино злиті особливості духовного і фізичного виховання.

Для вчителя-практика, мабуть, найцікавішим є третій розділ, в якому запропоновані уроки, сценарії, години спілкування, свята, усний журнал — все те, що вже пройшло апробації, дає хороші результати.

Окремої уваги варта Програма з вивчення творчої спадщини Сковороди у 5—11 класах за рахунок годин літератури рідного краю. У кого є можливість працювати за такою системою — це прекрасно, бо у чинній програмі відведено лише три години на вивчення творчої спадщини поета.

Четвертий розділ представлено допоміжними матеріалами з наукових розвідок. Відомо, що скільки людей, то стільки й думок. Але систематизувати їх, розібратися в цих думках — це справа науковців. Володимир Подрига дослідив праці мемуаристів XIX століття Густава Гесс-де-Кальве, Івана

Вернета, Федора Луб'яновського. В очах Г. Г.-де-Кальве Сковорода постав бідним та простим, аскетом. На думку літератора, Сковорода вів мандрівний спосіб життя через неможливість здобути належну освіту в Україні. А Ф. Луб'яновський був у захопленні від неординарної особистості поета. На його думку, Григорій Савич — паломник, розумний бідняк-безсрібник, людинолюбець. Не буду вдаватися до переповідання змісту розділу, лише скажу: розділ наповнений історико-літературними, філософськими матеріалами, які упорядкував учений.

22 сторінки світлин під назвою "Сковородинівська іконіка" не лише розширяють світогляд, а й наочно доведуть істинність твердження, що "все його життя в простоті".

Вважаю, є великою потреба масово надрукувати цей посібник для вчителів, студентів, учнів всієї України. Нещодавно, спілкуючись зі слухачами курсів підвищення кваліфікації з української мови та літератури, мав змогу переконатися в цьому. Усі 25 курсантів перше, що запитали, де можна придбати книгу. Від книги віє новизною, методичною нестандартністю й актуальністю.

Олександр Котяш,

учитель української мови та літератури вищої категорії Залузької ЗОШ I—III ступенів Рівненської області, аспірант Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди

